

Nota sobre les relacions primitives del cristianisme amb les religions no hebraiques

El Sr. Herrmann¹, un dels més remarcables llatinistes francesos (molt superior a Carcopino), ha establert recentment, mitjançant comparacions de textos molt significatius, la versemblança molt forta d'una influència cristiana a Roma des de després de la mort de Crist, no solament en famílies nobles romanes, i especialment en els medis estoics.

Segons que diu, hi va haver propaganda cristiana en els medis jueus de Roma el mateix any de la mort de Crist, i totes les persecucions contra els jueus sota Tiberi, Cal.lígula i Claudi foren motivades pel cristianisme. D'altra banda, hi hauria hagut a Roma, des de Tiberi i Cal.lígula, entre els nobles romans, tot un medi de cristians o de simpatitzants. Sèneca hauria estat mig cristià, si no és que havia estat, fins i tot, potser, batejat en secret. Pisó, fill adoptiu de l'emperador Galba, que havia de ser emperador si no hagués estat assassinat, seria d'una família cristiana i sens dubte també ell cristià.

Poc després de la Passió de Crist, Herodes fou relegat a Lió amb un nombrós seguici, dins el qual devia haver-hi, gairebé segur, cristians. El germà de llet d'Herodes era cristià.

Així es comprèn com pogué néixer la llegenda del Graal, que només és intel.ligible com a barreja de druidisme i cristianisme. El fet que hi hagués barreja prova que druidisme i cristianisme es reconeixien com a religions germanes.

No és pas estrany que cristianisme i estoïcisme s'haguessin reconegut. Sant Joan és tot ell impregnat d'estoïcisme i pitagorisme, molt més encara sens dubte del que nosaltres poguem reconèixer avui. Els noms donats a dues de les tres persones de la Trinitat són manllevats als estoics².

Que uns sobirans tan meravellosos com els Antonins, i sobretot Marc Aureli, haguessin més tard perseguit els cristians gairebé només es pot explicar suposant que la vida subterrània, il.legal, i sobretot l'espera imminent de la fi del món, devien haver fet que hi entressin molts elements criminals i la seva influència hagués esdevingut verament perillosa.

Però el més singular és el secret guardat sobre les afinitats del cristianisme amb les religions i savieses de l'antiguitat no hebraica.

El nacionalisme impedia, entre els jueus de Palestina esdevinguts cristians, el reconeixement d'aquesta afinitat. Aquest prejudici, en sant Joan, sens dubte no hi era gens. Però, segons els textos, és visible que en sant Pau, tot i ser l'apòstol dels gentils, hi havia un cert fanatisme nacional.

D'altra banda, quan l'Imperi romà féu de la religió cristiana la religió oficial, hi hagué la necessitat de fingir que l'Imperi l'havia, fet i fet, inventada. La Palestina destruïda ja no ho destorbava i, a més, tots els cristians negaven l'antiga llei alhora que se'n reclamaven. Però ¿com l'Estat romà hauria pogut suportar el reconeixement obert d'una continuïtat entre el cristianisme i el pitagorisme, el culte d'Eleusis, el druidisme, el culte d'Osiris, les religions de tots els territoris conquerits per Roma? Calia que el cristianisme no fos etern. L'eternitat incomoda la raó d'Estat.

Un misteri cobreix els primers temps del cristianisme. Hi ha llacunes misterioses, en els textos dels historiadors. Igualment, quantitat de textos grecs clàssics han desaparegut, com el *Prometeu alliberat* d'Èsquil i molts altres que tanta falta ens fan.

Molt probablement, hi feren la nit a posta. El més misteriós és que la veritat no s'hagués refugiat a Bizanci.

Tanmateix, aquesta pressió oficial no va pas penetrar en el dogma. Cap decisió de l'Església no afirma que no hi hagi religions i llibres revelats a fora de la tradició judeocristiana. La llista de llibres canònics separa simplement els apòcrifs introduïts a l'Antic i al Nou Testament. No s'hi fa pas qüestió del *Timeu* de Plató, dels *Upanixad* ni del *Llibre dels morts* egipci.

A propòsit d'això, ¿per què Josep i Maria anaren fins a Egipte? ¿Què hi aprengueren? Podem suposar-hi qualsevol cosa, aquí.

Quan Crist, en una de les seves paràboles més belles i importants, parla dels qui fan la veritat³, ποιούντες ἀλήθειαν, aquesta expressió —si no m'equivoco (caldría interrogar aquí uns bons hebraïtzants)— no és pas cap expressió ni hebraica ni grega. En egipci, però, *Maat*⁴ significa alhora veritat i justícia.

“Senyor de la Veritat, et porto la veritat. He destruït el mal per tu⁵.”

Notes:

Aquests apunts devien ser enviats a Solange Beaumier, juntament amb els altres textos, amb la carta que Simone li va escriure, el maig del 1942, a Casablanca. Els va redactar, per al pare Perrin, a partir de la lectura de *Du Golgotha au Palatin*, de Léon Herrmann —a qui acabava de conèixer al camp de Casablanca—, com a resum comentat de l'argumentació de l'autor.

1.- Léon Herrmann (1889-1984), professor a la Universitat libre de Brussel·les entre el 1924 i el 1959, era de nacionalitat francesa i fou mobilitzat el 1939. Desmobilitzat, se n'anà a Marsella, on embarcà cap a Casablanca, i després cap a New York en el mateix vaixell que els Weil. Durant el prop d'un mes que dura la travessia, és un dels pocs passatgers amb qui Simone es relaciona. Als Estats Units ensenya a la New School of Social Research, i tot seguit se'n va a Londres, on col·labora, fins a la fi de la guerra, amb les Forces franceses llibres.

2.- Es tracta del *Logos* (el Verb) i del *Pneuma* (l'Esperit). Com Simone diu en un dels seus quaderns, “Ζεός, λόγος i πνεῦμα són les tres divinitats dels estoics”.

3.- Jo 3, 21: “Però el qui fa la veritat s'acosta a la llum, perquè es vegin les seves obres, ja que les fa segons Déu”.

4.- *Maat* és la deessa egípcia de l'ordre, la rectitud, la veritat i la justícia.

5.- Paraules de l'ànima, després de la mort, adreçades a Osiris (*Llibre dels morts*).